

Plusz kettő...

Megvallom, sokéves szerkesztőségi munkám során kaptam már szenvedélytől izzóan dühödt telefonokat sokféle ügyben, de olyan keserűen dühösek, mint az elmúlt napokban — olyanokat még nem. Még a Három plusz kettő névre hallgató együttesről írott egyik, nem túl rajongó megnyilvánulásunk sem váltott ki oly dühödt ellenérzéseket, mint a mi nap általunk közreadott kis közlemény, amelyben szintén „plusz kettőről” volt szó. Vagyis arról, hogy a benzín ára — adóemelés következtében — két forinttal drágul látóemelés.

Huh. Utólag is elönt a veríték, amikor eszembe jut, mily éles hangok olvasták fejemre bűneinket, vagyis azt, hogy szerintük az a közlemény álságos, hazug, őszintétlen stb. E felháborodott állítások jó részével ugyan megkísértem vitába szállni — ha hagyták —, de izgatott telefonálóimat legfőképpen azzal tudtam valamelyest megnyugtatni, hogy a mi családi mérlegünk is leginkább a cigarettá- és a benzinár emelése viseli meg, no meg a forintleértékelések is. Szóval, mit tagadjam, magam sem vagyok igazán boldog. Ennek hallatán úgy-ahogy kibékültem velem, még akkor is, ha a közleménnyel kapcsolatos véleményünket sosem sikerült igazán egyeztetni. (Mert hisz én legalább a közleményt igyekeztem védeni, ha az ár-emelését nem is tudtam.)

Mindezek után engedjék meg, hogy a közleménnyel kapcsolatos álláspontomat legalább röviden kifejthessem. Talán nem lesz minden tanulság nélküli.

Kezdjük talán azzal, amiben egyetértünk a telefonálók nagy többségével. Akik azt említették, hogy a közlemény a benzinár-emelés indokául a költségvetési hiányra hivatkozik, amit csökkenteni kell. Erre sokan szóvá tették, hogy az a hiány nagyrészt a veszteséges gazdálkodás támogatásából származik, amelyek csökkentésére a kormányzat a Parlament előtt elkötelezte magát, s amelyet ráadásul az országos pártértekezlet állásfoglalása is szorgalmazott. Ennek ellenére, ismét növekedni látszik a költségvetési hiány, amelynek kifizetésére nemrég emelték meg a sör és a cigarettá forgalmi adóját (hisz annak a bevételéből nemcsak a családok, hanem a vállalkozások is élnek). A közleményben a költségvetési hiányt a kormányzat nem említi meg, hanem az egész társadalom terhére és rovására. Úgy, hogy egyáltalán konzerválja is a gazdaság amúgysem túlságosan korszerű szerkezetét.

Hát igen. Ezekkel az érvekkel szemben nemigen voltak ellenérveim. Legfőképpen annyi, hogy a kormányzat — úgy tűnik — még mindig nehezen szánja rá magát keményebb lépések megtételére, határozottan lefaragva a veszteségek finanszírozását, hisz annak következményei — áruhiány, munkanélküliség stb. — egyelőre még nehezen viselhetőnek tűnnek, s a gazdaságpolitika jelenlegi állapotában igazán még nincsenek meg a keményebb, és következetesebb kormányzati fellépés következményeinek társadalmi-gazdasági kiegyenlítő mechanizmusai. Vagyis lehet, hogy csak időhúzásról van szó, e szükséges feltételek — társasági törvény, egységes gazdasági törvény stb. — megszületéséig.

Vitakoznom kellett viszont azzal a meglehetősen gyakori véleménnyel, hogy az említett közlemény — a fentiekől eltekintve is — álságos lett volna. Hisz ez volt az első eset emlékezetem szerint, amikor a magyar kormányzat határozottan utalt rá, hogy ezt az ár-emelést az adókulcsok emelésének köszönhetjük, amely többletbevétel viszont egyértelműen a költségvetés többlet kiadásainak, illetve bevételhiányainak fedezetéül szolgál. Hát kérem, ez az őszinteség — számomra legalábbis — lefegyverző volt.

Állt viszont a közlemény végén egy mondat, ami szerint az ár-emelésben az a szempont is közrejátszott, hogy a forintleértékelés után így már irreálisan alacsony áron tankolhatunk minálunk a külföldiek. Hogy ezért én és a lap mit kaptunk?! Pedig tény, átszámítva harminc-ötven forint között mozog Európában a benzin literenkénti ára. — Rendben — vágta a fejemhez —, de ott egyórai bérből három-négyszer annyi benzint vehet bárki, mint minálunk, vagy még többször annyit!

S ez az, amiben végképp nem tudunk megegyezni. Mert én hiába mondogattam, hogy amennyiben az Ikarus autóbusz vagy a Rába kamion olyan kelendő és drágán eladható termék lesz világszerte, mint a Mercedes busz vagy a Scania kamion, hát jogos lehetne az összevetés — mindegyik legfőképpen dühödt-keserű reakciókat kaptam. — Mert ki a hibás azért, hogy nálunk az egy foglalkoztatottra jutó termelési érték harmada-ötöde a nyugat-európaiaké? — kérdezték. — A munkások? Az értelmiség?

Mondtam volna, hogy: is-is, de közben magam is tudtam, s mondtam is, hogy az utóbbi húsz-harminc-négven évben elkövetett politikai-gazdaságpolitikai-társadalompolitikai hibák, amelyek révén Európa immár leginkább eladódott országa lettünk, szinte viselhetetlen adóssággal állunk. S ezekért a hibákért most változtatnunk-váltanunk és fizetnünk egyaránt kell.

— Egyetértünk! — mondogatták fogcsikorgatva telefonpartnereim. — De a felelősök! Azok hol vannak?

— Vannak, ha korlátozott felelősséggel is — mondogattam, hozzátéve, ha lenne magánvagyonuk, mondjuk, néhány milliárd dollár, akár perelni is érdemes lenne őket. Csak hogy ilyenük nincs. Akkor pedig a felelősség vizslatásával sem mehetünk túl sokra. A hibákért, tévedésekért mindenképpen nekünk kell fizetnünk.

I gaza is lehetne — vágta fejemhez az egyik telefonáló (a glasznosztj jegyében nevét és címét is megmondtam!). Igaza is lehetne, de mégisincs. Mert egyet végre meg kellene értenünk — tette hozzá —, hogy a felelősség pontos tisztázása nemcsak a kártérítés, a kár csökkentése miatt lenne fontos. Arra úgysem volna jó. Hanem arra, hogy a jövőben elkerülhessük a hasonló csapdákat!

Mit mondjak, egyet kellett vele értenem. Már csak azért is, mert a nehezedő feltételek között sokszor hallom szidni a Grósz-féle kormányzatot, pedig a mostani árakat az elmúlt húsz évben elkövetett hibákért kell kezdenünk fizetni. A felelősség tisztázása pedig segítené az okok feltárását éppúgy, mint a jelenlegi helyzettel való valódi szembenézés.

Föltehetően, egyik sem lenne hiábavaló!

Szávay István

Schönberg—Boublil: Nyomorultak. A musical előadása a Dóm téren, ma este fél 9-kor.

A Zsok együttes előadása az újszegedi szabadtéri színpadon vasárnap este fél 9-kor.

A 26. Szegedi Nyári Tárlat a Horváth Mihály utcai képtárban, szeptember 18-ig.

Szervátiusz Tibor szobrászművész kiállítása a Bartók Béla Művelődési Központban, augusztus 28-ig.

Pauli Anna textiltervező és Szemereki Teréz keramikus kiállítása a Kép-

csarnok Gulácsy Lajos-teremben, július 30-ig.

A magyar cserkészeti története. Kiállítás a Fekete-házban (Somogyi u. 13.).

Németh Ernő fotókiállítása a Sajtóház művészklubjában, augusztus 20-ig.

Állandó kiállítások: Móra Ferenc Múzeum (Roosevelt tér 1/3.): Csongrád megyei paraszthútorok és népviseletek; Lucs-képgyűjtemény; Móra-émlékszoba; Kass Galéria (Vár u. 7.): Kass János grafi-

kái; Vármúzeum (Móra park): Szeged múltja, jelene és jövője; Fekete-ház: Vihart aratva — Csongrád megye munkásságának élete és harcai 1867—1945; Buday György élete és munkássága.

Varga Máttyás színház-történeti gyűjteménye (Bécsi krt. 11.).

Szegedi Ipari Vásár és kiállítás a Marx téren, július 31-ig.

Ifj. Lele József néprajzi gyűjteménye, Tápé, Vártó utca 4., naponta délután 2-től este 7-ig.

És a hajó megy

Muszáj gasztronómiai illusztrációval kezdeni: a tártbifsztek nevezetű, igen kitűnő éték általános vélekedés szerint csak bizonyos idő elteltével élvezhető igazán. Akkor, ha úgy mond „össze-érlik”. Ezt a sajátos folyamatot persze a színházi világban is ismerik, teátrum-béli jó- és rosszakaróim időnként, egy-egy premierkritika után meg is jegyzik: vajh mennyire üdvös lenne, ha későbbi előadásokról is némi értékelést lehetne adni, mondjuk a tízedikről, de bizony akár még a negyvenedikről is.

Amennyire más a helyzet akkor, ha esztendője szennyezésként összesen nyolc előadásra érkezett világsiker idei visszatérteiről van szó. A Nyomorultak 1987-es jelenléte a szegedi fesztivál-repertoárban nem volt hiján különféle megszívlelendőknek, az egyéni teljesítmények produkcióegész meghatározó szerepéről a csapatunka és a rendezői koncepció több összefüggésig. Most, közel hatvan közzinházi Nyomorultak-előadás után ismét a Dóm téri speciális megméretésen: a jól beérett, tatarbifsztek szinte minden jellegzetessége felismerhető. Feltűnő, mennyire olajozott, sima, görődékenyre csiszolt

a produkció teljes építménye, a korábbi változatnál könnyebben, gyorsabban észlelhető a mű eredendő dalmagzadsága, Kiemelkedő szépségű harmóniavilága és stílári egysége. (Mennyit segített persze e benyomáshalmaz létrejöttében minden színi előadások nagyságos ura, a megszokás — világos, ne firtassuk.) Igaz, az össze-érési folyamatban végig megőrizni akart változatlan és érintetlenség egyúttal áru- kodó is: a tavalyinál jobban látni, érzekelni a statikus-konvenzionális „nagybeállításokra”, hatalmas tablóképek egymástánjárja tán túl jelentős mértékben alapozó — Szinetár Miklós, illetve Tímár Béla nevét fémjelző — rendezői felfogást is. No meg a főszereplők, elsősorban Vikidál Gyula (Jean Valjean) és Makrai Pál (Javert) énekhangjának és színpadi mozgásának fejlődését, biztonságosabb, erőteljesebb színpadi jelenlétüket.

Sok minden persze egyféle megbízható állandóság különlegesen üdítő impresszióval gazdagít: az egyéni produktumok közül ilyen Sasvári Sándor Mariusa, Nagy Anikó Eponine-je és Kaszás Attila Enjolrasa, azt viszont csak sajnálni lehet, hogy a fergeteges, egy éve frenetikus sikert aratott kocsmajelenet

Nyomorultak-repríz a szabadtérin

Csarnó Zsuzsa (Cosette), Vikidál Gyula (Jean Valjean) és Sasvári Sándor (Marius) az előadás egyik jelenetében

az ideai bemutatón halová-nyabbra sikeredett, s gyorsan tegyük hozzá: erősen úgy tűnt, hogy színpadtechnikai okok, s nem a Thenardier házaspárt alakító, most is kiváló Szombathy Gyula és Hámori Ildikó jóvoltából.

Pontos, higgadt, a már ismert, jóformán megszokott módon professzionista teljesítmény a Maklári László karmester dirigálta zenei

összhatás éppúgy, mint mondjuk a tavalyinál lényegesen nagyobb ívű, kifejezetten szuggesztív „barikádra induló” jelenetben; éppen izletesre érett koreográfia, kórusstatisztéria, látvány együttese. Szóval ez: a repríz

rendjén van. Vagy hogy Fel- linit idézzük, kissé kifordít- va: ez a hajó megy.

Domonkos László

Mit is kellene védeni?

Beszélgetés Besenyi Sándorral

Idén tizenhetedszer rendezték meg Szegeden a művelődésméleti nyári egyetemet, melynek igazgatója ötödik alkalommal Besenyi Sándor, az orvosegyetem Marxizmus—Leninizmus Intézetének adjunktusa volt. A csütörtöki zárás után ültünk le beszélgetni: hányadán is állunk a közművelődéssel meg a közművelők továbbképzésével?

— Létezik egy minisztertanácsi rendelet — kezdte a dolgok legközepe —, mely a munkaidőalap védelmében csak azokat a nem hivatalos továbbképzési formákat teszi lehetővé, melyek a munkavállaló szabadidejében szerveződnek. Ez a pedagógiai nyári egyetem esetében drámai helyzetet alakított ki, mi viszont meg-úsztuk ezt a fordulatot, mert hivatalos továbbképzés lettünk, így jelentkezőink létszáma változatlan.

— A másik nyári egyetemen viszont a negyedére csökkent a hallgatók száma.

— Pedig nagyon megerd- melnek a hivatalossá tétel, hiszen tartósan magasabb színvonalat biztosítanak, mint a megyei pedagógiai intézetek továbbképzései.

— Lehet-e mindig hónapokkal előre sejteni, hogy mi lesz a jó, aktuális téma?

— Ez mindig kockázatvál- lalással jár: ősszel kitá- lunk egy témát, s három- négy év múlva megrendez- zük a hónapokig szervezett előadássorozatot. Annyiban igazolódott a vállalkozásunk,

hogy az emberekben szinte naponta nő a múlt értelme- zésének igénye, s mi ezt a vizsgálódást állítottuk a nyári egyetem középpontjába. Ilyen alapon szoltunk egyén és közösség viszonyá- ról. Úgy érzem, a mostani előadássorozat egy elméleti konferencia szintjén állt, a referátumok fele megelőzte a folyóiratokat.

— Ot esztendő alatt mi- lyen tendenciát lehet föl- ismerni?

— Ez idő alatt a közmű- velődés társadalmi rangja is lehetősége romlott, intézmé- nyi feltételei lezültek. Válságban van a közműve- lődés és annak intézményi rendszere is. A költségveté- si szemlélet eluralkodásával lehetetlenné vált az átgon- dolt közművelődési munka, az aktív korosztály mérhe- tetlen leterheltsége, megnyo- morítása miatt két lehetsé- ges befogadó réteg maradt: az ifjúság és a nyugdíjasok.

— Megmozdul ebben a helyzetben a gyakorlati munkát inspiráló tudomány?

— Olyannyira, hogy nyári egyetemünkre többen jelent- kezték előadóként, például Papp Zsolt is önmagától jött. Nagy dolognak tartom, hogy a fiatal generáció partnere volt ennek az elő- adói társaságnak.

— Mi szűrődött le a vi- tákból?

— Az, hogy a bürokrati- kus centralizmus torzítja a közösségeket, az öntevé- kenység kibontakoztatását. Nincs jobb szó, a közösséget a terrorisztikus kol-

lektivizálás ereje hozta lét- re és tartotta össze. Ez az idő lejárt, előtérbe kell ke- rülnie az önszervezésnek, a sokféleségnek, az értékírá- nyultságnak.

— Mit jelent ez a gyakor- ló népművelők számára?

— Mindenképpen azt, hogy társadalomtudományi körök, szakkolégiumok, nép- főiskolák és egyéb szervező- dések nélkül nem ismerjük meg a múltunkat, önmagunkat, s nem vagyunk képesek a társadalom gyökereit át- alakítására. A tájékozódási szükséglet megszületett az emberekben, de nem az in- formációk szakszerű átadá- sát kéri, hanem a gondol- kozások közös pontjait kere- sik. Az itt elhangzott elő- adások példák arra, mivel kellene kezdeni a beszélge- téseket fiatalok és értelmi- ségek között.

— Tehát az értelmiségi a cél?

— Van egy tömeg, amely begombolkozik önnön gond- jaiba, bizalmatlan, minden- ben manipulációt sejt, ki- égett, vagy cinikus. Velük nem lehet mit kezdeni. Te- hát a fogékony réteget kell célba venni.

— És a tervek?

— Remélhetőleg az év vé- gére megjelenik nyomtatás- ban is az előadássorozat anyaga. Jövőre pedig a tö- megkommunikáció és a mű- velődés viszonya lesz teri- téken. Most pihenek egy ki- csit, aztán elkezdem a szer- vezést.

Dlusztus Imre

Szegeden a Zsok

A Budai Parkszínpadon csütörtökön még előadást tartott, s ma már Szegedre érkezik a moldáviai Zsok együt- tes. Az újszegedi sza- badtéri színpadon há- rom alkalommal lép fel a 120 tagú, világhírű folklórcsoport: először vasárnap este fél 9-kor, majd pedig hétfőn és kedden.

Az 1945-ben alakult együttes vezetője, Vla- gyimir Kurbet budape- sti sajtótájékoztatóján többek között elmondta, hogy magyarországi vendégszereplésükre a legújabb műsorukat hoz- ták el, benne a Szovjet- unió sok nemzetiségének zenéi és táncai mellett magyar verbunkot és csárdást... Az újszege- di szabadtéri közönsége minden valószínűség szerint dinamikus, lát- ványos táncokat láthat, hiszen — Szegeden is sok alkalom volt már tapasztalni — a Szov- jetunióból érkező nép- táncgyűjtések általában fantasztikus táncudá- sal, káprázatos kosztü- mökkel ejtik ámulatba nézőiket. A Zsok meg- hódította már Luxem- burg, Mongólia, Szíria, Mexikó, Hollandia, Ju- goszlávia, Brazília, Ku- ba, Kanada, Portugália, Finnország, az NDK, Csehszlovákia, Bulgária, Románia, Lengyelország, sőt Ausztrália közönsé- gét is. Magyarországon most járnak harmad- szor.